

اساسنامه حزب توده ایران

مصوب کنگره دوم

حزب توده ایران :

۱. حزب توده ایران، حزب پیشروترین افراد ملت ایران است و در مبارزه خود بخاطر آزادی و استقلال ایران بر اصول علمی مبارزه متکی می باشد.
۲. حزب توده ایران رهبر مبارزه‌ای است که کارگران، دهقانان، پیشه‌وران و روشنفکران آزادی‌خواه ملت ایران برای آزادی کشور از یوغ استعمار و در راه برقراری اصول دموکراسی واقعی آغاز نموده‌اند.
۳. حزب توده ایران سازمانی است مبارز، متحد که با انضباطی آگاهانه، یکسان برای همه اعضا آن بهم بسته شده است.
۴. قدرت حزب در هماهنگی کامل وحدت فکر و وحدت عمل آنست، هر گونه انحراف از مرامنامه و اساسنامه حزب، نقض انضباطی حزبی، دورویی، شرکت در دسته‌بندی‌ها یا بودن در صفوف حزب منافات دارد. حزب صفوف خود را از کسانی که مرامنامه و اساسنامه و انضباط حزب را دقیقاً رعایت ننمایند تصفیه می نماید.
۵. حزب از افراد خود می‌طلبد که در راه اجرای اصول مرام حزبی و انجام تمام تصمیمات حزب و تأمین وحدت صفوف حزب بطور جدی مبارزه و فداکاری نمایند.
۶. حزب از افراد خود می‌خواهد که مناسبات برادرانه خود را با همه عناصر مترقی ملت ایران از نظر اصول مرام حزب و همه آزادیخواهان دنیا تحکیم نماید و این مناسبات را روزبروز توسعه دهد.

فصل دوم

پذیرش افراد به حزب - دوره آزمایش:

پیشروترین افراد از میان کارگران، دهقانان، پیشه‌وران، روشنفکران آزادپنجاه به عضویت حزب پذیرفته می‌شوند.

۱. شرایط درخواست‌کننده:

۷. شرایط درخواست‌کننده به قرار زیر است:

الف: تابعیت ایران.

ب: داشتن حداقل ۲۰ سال.

ج: قبول مرامنامه، برنامه، اساسنامه حزب توده ایران.

د: داشتن صلاحیت شخصی و اجتماعی.

۲. شرایط قبول درخواست

۸. برای آنکه درخواست عضویت فردی پذیرفته شود، بایستی شرایط زیرین

وجود داشته باشد:

الف: فرد درخواست‌کننده بوسیله دو نفر از افراد حزب که لااقل دو سال سابقه عضویت در حزب داشته باشند، کتبا معرفی شود. حوزه این شخص را در صورت واجد بودن شرایط عضویت برای گذراندن آزمایش می‌پذیرد و او را به کمیته بخش برای گذراندن دوره آزمایش معرفی می‌کند.

ب: فرد درخواست‌کننده مدت ششماه دوره آزمایشی حزب را در یکی از حوزه‌های آزمایشی که در جنب کمیته مربوطه وجود دارد، برای گرفتن تعلیمات حزبی بگذراند. در این دوره فرد درخواست‌کننده باید با فعالیت و فداکاری، علاقمندی خود را به حزب به ثبوت رساند.

ج: ورقه درخواست عضویت داوطلب پس از طی دوره آزمایش باید به تصویب حوزه معرفی‌کننده برسد. پس از تصویب حوزه، ورقه درخواست باید در جلسه پذیرش که در جنب هر کمیته محلی از نمایندگان دوائر تشکیلات و بازرسی تشکیل می‌گردد و به سوابق فرد رسیدگی می‌نماید، به تصویب برسد. معرفی تا تاریخ درخواست و افراد حوزه معرفی‌کننده و اعضاء کمیسیون پذیرش در دوره آزمایش نسبت به سوابق عضو درخواست‌کننده، کاملاً مسئول شناخته می‌شوند.

تبصره ۱: افرادی که دوره آزمایش را می‌گذرانند از نظر وظایف و اجرای مقررات، مانند حضور در جلسات حوزه و پرداخت حق عضویت و اجرای دستورهای حزبی مانند افراد رسمی حزب می‌باشند و ممکنست به آنان حق شرکت درحوزه رسمی حزب بطور مستمع آزاد از طرف کمیته محلی مربوطه داده شود.

تبصره ۲: در صورتیکه فرد در دوره آزمایش خود را آنطور که باید و شاید نشان ندهد، کمیته می‌تواند از قبول فرد مزبور بکلی امتناع ورزد و با دوره آزمایش وی را تمدید کند.

تبصره ۳: جوانانی که سنشان از ۲۳ سال کمتر است، منحصرأ از راه سازمان جوانان به حزب پذیرفته می‌شوند. افراد سازمان جوانان حزب‌توده ایران که ۶ ماه سابقه عضویت در آن سازمان داشته باشند و واجد شرایط عضویت حزب باشند و از طرف سازمان جوانان کتبا معرفی شوند بدون طی دوره آزمایش به حزب پذیرفته می‌شوند. افراد سازمان جوانان بدون معرفی نامه کمیته‌های مربوطه سازمانی به حزب پذیرفته نخواهند شد.

تبصره ۴: برای کارگرانی که لاقفل یکسال در شورای متحده مرکزی سابقه عضویت داشته باشند دوره آزمایش سه ماه خواهد بود.

د: تاریخ ورود به حزب یک فرد تاریخی است که ورقه درخواست عضویتش پس از طی دوره آزمایش در جلسه پذیرش به تصویب می‌رسد.

فصل سوم

وظایف و حقوق افراد حزب

۱. وظایف:

۹. عضو حزب موظف است نکات زیر را رعایت نماید:

الف: شرکت منظم در یکی از حوزه‌های حزبی و شرکت عملی در فعالیتهای حزبی

ب: پرداخت منظم حق عضویت مطابق مقررات حزبی.

ج: حفظ وحدت و رعایت کامل انضباط حزبی در داخل حزب و در اجتماع

بطوری که در همه‌جا مجری سیاست و تاکتیک حزب باشد.

د: کوشش مداوم بمنظور بالا بردن دانش اجتماعی خود و فراگرفتن اصول مبارزه.

ه: تبلیغ مرام حزب در محیط زندگی خود و کوشش برای جلب افراد جدید به حزب

و: شرکت در سازمان‌های صنفی مربوطه که از طرف حزب معین شود

تبصره: در صورتیکه فرد حزبی از محلی به محل دیگر مسافرت نماید باید

به وسیله کمیته محل اول به کمیته محل دوم معرفی گردد و در آنجا فعالیت

حزبی خود را ادامه دهد.

۲. حقوق

۱۰. هر یک از افراد حزب‌توده ایران حق دارد:

الف: درباره مسائل مربوط به سیاست حزب توده ایران در مجامع و مطبوعات

حزبی بحث اصولی کند.

- ب: در محافل صلاحیت‌دار مربوطه، حزبی طرزکار و روش هر یک از مسئولین را که لازم بداند مورد انتقاد مفید، سالم و دوستانه حزبی قرار دهد.
- ج: در انتخابات ارگان‌های رهبری حزب که حق مسلم افراد حزب است شرکت نماید و برطبق اساسنامه به کلیه مقامات حزبی انتخاب گردد.
- د: در جلسات محاکماتی که درباره او بحث می‌شود حضور یابد و از خود دفاع کند.

فصل چهارم

تشویق - تنبیه - اخراج

۱. تشویق:

۱۱. افراد و سازمان‌های حزبی در موارد زیر مورد تشویق و تقدیر قرار خواهند گرفت.
- الف: فعالیت در راه تبلیغ مرام حزب و جلب تعداد زیادی افراد به حزب توده ایران.
- ب: فعالیت برای جمع‌آوری کمک‌های مالی برای حزب.
- ج: فعالیت دقیق و منظم در انجام مسئولیت‌های حزبی.
۱۲. درجات تشویق به ترتیب عبارتند از:
- تشویق شفاهی در حوزه - تشویق کتبی توسط حوزه - تشویق کتبی از طرف کمیته محلی - تشویق از طرف کمیته محلی با ابلاغ به تمام حوزه‌ها - تشویق کتبی از طرف کمیته ولایتی و یا ایالتی با ابلاغ به تمام حوزه‌ها - تقدیر از طرف کمیته مرکزی با ابلاغ به تمام حوزه‌ها - تشویق از طرف کمیته مرکزی با درج در روزنامه ارگان حزبی - تشکیل جلسه فعالین به افتخار فرد مورد تشویق - تشویق از طرف کنگره حزبی.
۱۳. تشویق از طرف ارگان‌های بالا ممکنست مستقیم یا با پیشنهاد ارگان‌های پایین‌تر انجام گیرد.

۲. تنبیه:

۱۴. افراد یا سازمان‌های حزبی در موارد زیر مورد مواخذه و مجازات قرار خواهند گرفت:
- الف: عدم اجرا یا سستی و کوتاهی در اجرای دستورهای حزبی.
- ب: عدم حضور مرتب در جلسات حوزه و عدم پرداخت منظم حق عضویت.
- ج: داشتن رفتاری در زندگی حزبی و خصوصی و اجتماعی که شایسته شان و حیثیت حزب نباشد و به آن لطمه وارد سازد.

د: توهین به رفقای حزبی و افراد مسئول که موجب پائین آمدن حیثیت و نفوذ رهبری می‌گردد.

ه- دخالت دادن نظریات خصوصی و حب و بغض‌های شخصی در امور و تصمیمات تشکیلاتی و مسائل حزبی.

و- ایجاد تحریک و عصبانیت و دوروشی و تفتین و کلیه کوشش‌هایی که موجب برهم زدن وحدت حزب و پایین آمدن اعتماد میان افراد حزب باشد.

ز- ایجاد دسته‌بندی و فراکسیون در داخل حزب و یا شرکت در آنها.

ح- انجام عملیات خائنانانه نسبت به حزب از قبیل: خرابکاری، ارتباط با دشمنان حزب و فاش کردن اسرار حزبی.

۱۵- درجات مختلف تنبیه عبارت است از:

تذکر شفاهی - تذکر کتبی در حوزه، توبیخ شفاهی - توبیخ کتبی در حوزه -

توبیخ از طرف کمیته محلی - توبیخ از طرف کمیته محلی با ابلاغ به حوزه‌ها -

توبیخ از طرف کمیته ولایتی و یا ایالتی با ابلاغ به کلیه حوزه‌ها - توبیخ از طرف

کمیته مرکزی - توبیخ عمومی با ابلاغ به کلیه سازمان‌های حزبی - توبیخ از طرف

کمیته مرکزی با درج در روزنامه ارگان حزبی - سلب مسئولیت موقت، اخراج

موقت و قطعی برای افراد و انحلال در مورد سازمان‌ها:

۱۶- تنبیه از طرف ارگان‌های بالاتر ممکن است مستقیم و یا با پیشنهاد

ارگان‌های پایین‌تر انجام گیرد.

۱۷- تعیین هرگونه مجازات در محکمه‌هایی انجام می‌گیرد که از طرف

ارگان‌های حزبی معین گردد.

۳. اخراج

۱۸- اخراج افراد حزب در موارد زیر صورت می‌گیرد:

الف- غیبت بیش از ۶ جلسه متوالی و یا ۱۰ جلسه متناوب در ۶ ماه بدون

عذر موجه از جلسات حوزه، تشخیص عذر موجه با حوزه مربوطه است.

ب- تاخیر بیش از سه ماه در پرداخت حق عضویت ماهانه.

ج- ارتکاب اعمال ناشایست در زندگی خصوصی و اجتماعی بطوری که به حیثیت

حزب لطمه وارد آید.

د- عدم اطاعت از دستورهای ارگان‌های حزبی در موارد حساس.

ه- دسته‌بندی در حزب و اخلاص در وحدت آن.

و- خرابکاری در داخل حزب و خیانت به منافع طبقات زحمتکش ملت ایران.

تبصره ۱: اخراج یک فرد از حزب ممکن است از طرف حوزه و یا کمیته مربوطه

پیشنهاد گردد، در هر صورت تا هنگامی که این پیشنهاد در محکمه حزبی

مورد رسیدگی قرار نگردد و از طرف کمیته مرکزی حزب تأیید نگردد فرد

نامبرده عضو حزب باقی می‌ماند، ولی در صورتی که لازم باشد پس از اینکه

موضوع در محکمه حزبی مورد تصویب قرار گرفت کمیته مربوطه حق دارد تا رسیدن نظر کمیته مرکزی فرد مزبور را از فعالیت‌های حزبی برکنار کند .

تبصره ۲ : محاکمه افراد کمیته مرکزی و اعضاء مشاور کمیته مرکزی بوسیله هیئتی که از طرف آن کمیته انتخاب میشود انجام می‌گیرد ، این هیئت پس از رسیدگی مجازات را برای تصویب به کمیته مرکزی پیشنهاد می‌کند ، تصمیم درباره اخراج یکی از افراد کمیته مرکزی و یا اعضاء مشاور از کمیته یا از حزب باید با اکثریت دوسوم آراء اتخاذ گردد .

تبصره ۳ : افراد اخراج شده می‌توانند به کنگره حزبی شکایت نمایند و تقاضای تجدیدنظر کنند ، کنگره کمیسیون مخصوصی برای رسیدگی معین خواهد کرد .

فصل پنجم

دموکراسی و مرکزیت

۱۹ - تشکیلات حزب شده ایران براساس دموکراسی و مرکزیت استوار است .

۱ - دموکراسی

۲۵ - دموکراسی حزبی عبارتست از حق افراد در تعیین سرنوشت حزب خود و به وسایل زیر تامين می‌گردد :

الف - انتخابی بودن کلیه ارگان‌های رهبری حزب از پایین به بالا ، یعنی از هیئت عامله یک حوزه تا کمیته مرکزی .

ب - مسئولیت ارگان‌های رهبری در تقدیم گزارش کارهای مربوطه و وظایف معینه در برابر افراد حزب طبق مواد اساسنامه .

ج - حق افراد در انتقاد از ارگان‌های رهبری در مراجع صلاحیت‌دار حزبی به منظور بهتر کردن کار این ارگان‌ها .

الف - انتخابات

۲۱ - برای حصول دموکراسی حزب باید انتخاب ارگان‌های رهبری بطور مخفی و مستقیم انجام گیرد .

۲۲ - در کلیه انتخابات ممکنست افراد و یا ارگان‌های مسئول حزبی کسانی را کاندیدا نمایند ، ولی هر فرد حق دارد هر یک از کاندیداها را مورد انتقاد قرار دهد و آزادانه هر کس را که مایل است انتخاب کند .

۲۳ - انتخابات ارگان‌های رهبری واحدهای کوچک سازمانی که امکان تشکیل جلسه عمومی از کلیه افراد آن موجود است ، بصورت مستقیم و بلاواسطه انجام می‌گیرد . (حوزه - کمیته - بخش - کمیته محلی کوچک)

۲۴- انتخابات ارگان‌های رهبری واحدهای بزرگتر سازمانی که امکان تشکیل جلسه همگانی افراد برای آنها وجود ندارد، بطور باواسطه، یعنی در جلساتی از نمایندگان افراد حزبی صورت می‌گیرد.

۲۵- این جلسات نمایندگان برای بخش - محل - ولایت و ایالت بنام کنفرانس بخش، کنفرانس محلی، کنفرانس ولایتی و کنفرانس ایالتی نامیده میشود و جلسه نمایندگان سازمان کشوری، یعنی تمام حزب، کنگره نامیده می‌شود.

۲۶- در هر صورت، انتخاب ارگان‌های رهبری یک یا دو و با حداکثر سه درجه است:

انتخاب حوزه و کمیته بخش یک درجه، انتخاب کمیته‌های محلی دو درجه، انتخاب کمیته‌های ولایتی، ایالتی و کمیته مرکزی، سه درجه است. انتخاب نمایندگان کنگره تنها در کنفرانس‌های محلی صورت می‌گیرد.

۲۷- حداکثر فاصله بین دو انتخاب در نظامنامه تعیین می‌گردد، ولی بطور کلی انتخاب کلیه واحدهای سازمانی هر وقت که بیش از یک دوم افراد آن تقاضا کنند، خارج از نوبت، بطور فوق‌العاده تشکیل می‌گردد.

ب- گزارش

۲۸- ارگان‌های رهبری موظف هستند در جلسات همگانی و یا کنفرانس‌های مربوطه و یا کنگره گزارش کاملی از کارهای مورد مسئولیت خود تقدیم کنند.

۲۹- افراد حزبی و یا نمایندگان کنفرانس‌ها و کنگره حق دارند در اطراف گزارش ارگان‌های رهبری بحث نموده و نسبت به آن اظهارنظر کنند. جلسه عمومی، کنفرانس، و یا کنگره حق دارد گزارش مزبور را کلاً و اجراً ناسد و یا رد کند در صورتی که یکی از ارگان‌های رهبری صلاح نداند مطلبی را در گزارش عمومی تقدیم کند، جلسه عمومی کنفرانس و یا کنگره هیئتی برای شنیدن مطالب مذکور تعیین می‌کند، در صورتی که این هیئت پس از استماع گزارش صلاح دانست ممکنست مطالب مزبور در جلسه عمومی مطرح شود.

ج- حق انتقاد:

۳۰- برای اینکه اعضاء حزب بتوانند از طرز کار ارگان‌های رهبری انتقاد کنند باید حق بحث در اطراف این مسائل در حوزه‌ها موجود باشد. ارگان‌ها موظف هستند به بحث‌های حوزه‌ها و قطعنامه‌های آنها توجه کامل میدول دارند.

۳۱- کلیه کمیته‌های حزب موظفند جلسات عمومی فعالین حزب را تشکیل داده و بعد از این جلسات مسائل جاری و حزبی را در حدود مسئولیت کمیته مربوطه مورد بحث قرار دهند.

۳۲- علاوه در مسائل بسیار مهم و در مواقع حساس لازم است بحث

عمومی در حزب انجام گیرد ، بحث عمومی هنگامی صورت می‌گیرد که اولاً کمیته مرکزی اکثریت قاطع برای اخذ تصمیم وجود نداشته باشد و یا با وجود چنین اکثریتی کمیته مرکزی بخواهد صحت سیاست و تصمیم خود را بوسیله یک بحث حزبی تأیید نماید . ثانیاً ، هنگامی که لاقول دوسوم افراد حزب از طریق حوزه‌ها لزوم یک بحث عمومی را پیش بینی کنند .

۲- مرکزیت

۳۳. مرکزیت در حزب عبارتست از حق ارگان‌های رهبری نسبت به افراد حزبی در طلبیدن فعالیت‌های لازم طبق نقشه‌های منظم و بمنظور ایجاد تمرکز در نیروهای اجتماعی افراد حزبی .

۳۴. مرکزیت موارد زیر را ایجاد می‌کند :

- الف - موظف بودن افراد حزب به رعایت کامل انضباط حزبی و پیروی اقلیت از تصمیم اکثریت و اجرای این تصمیم .
- ب - موظف بودن افراد حزب و ارگان‌های پایین‌تر حزبی به اجرای دستورهای ارگان‌های بالا .
- ج - حق تعیین افراد مسئول حزب و ارگان‌های اجرایی حزبی بوسیله ارگان‌های رهبری ، حق تعیین مسئولیت و ارجاع مأموریت به افراد حزبی .

فصل ششم

سازمان حزبی

۳۵. سازمان حزب توده ایران براساس ناحیه و محل کار بنا می‌شود به این معنی که تقسیم‌بندی افراد درحوزه‌ها برحسب محل کار آنهاست ولی کمیته حزبی یک بخش بالاترین مقام کلیه هیئت‌های عامله حوزه‌های آن بخش می‌باشد .

۳۶. واحدهای سازمانی حزب توده ایران به ترتیب از پایین به بالا عبارتند از :

حوزه - سازمان بخشی (کارخانه - موسسه - دانشکده) سازمان محلی - سازمان ولایتی - سازمان ایالتی - سازمان کشوری .

عالی‌ترین مقام رهبری واحدهای سازمانی فوق عبارتست از :

جلسه همگانی حوزه - جلسه همگانی و یا کنفرانس بخش - کنفرانس محلی - کنفرانس ولایتی - کنفرانس ایالتی - کنگره حزب .

۳۷. در فاصله بین دو دوره جلسات این مراجع عالی رهبری ، هیئت‌هایی از طرف این جلسات انتخاب می‌شوند . وظیفه این هیئت‌ها عبارتست از : انجام کارهای جاری و تصمیمات جلسات عمومی و دستورهای ارگان‌های بالاتر . این هیئت‌ها به ترتیب عبارتند از :

دبیرحوزه - کمیته بخش - کمیته محلی - کمیته ولایتی - کمیته ایالتی - کمیته مرکزی .

۳۸. اعضاء کنفرانس بخش و کنفرانس محلی در حوزه‌ها مستقیماً از طرف افراد انتخاب می‌شوند. اعضاء کنفرانس ولایتی و کنفرانس ایالتی و کنگره در کنفرانس‌های محلی انتخاب می‌شوند .

۱- حوزه

۳۹. اساس تشکیلات حزب را حوزه تشکیل می‌دهد. حوزه‌های حزبی براساس محل کار افراد حزب تشکیل می‌شود. در هرکارخانه - کارگاه موسسه - بنگاه و غیره که بیش از سه نفر عضو حزب باشد یک حوزه تشکیل می‌گردد - تعداد افراد یک حوزه بادر نظر گرفتن شرایط، توسط کمیته محل تعیین می‌گردد .

۴۰. رسمیت حوزه باید به تصویب ارگان‌های بالاتر محلی برسد .

۴۱. حوزه حزبی وسیله ارتباط ارگان‌های رهبری با افراد حزب می‌باشد .

۴۲. هر حوزه دارای دبیر انتخابی است. دبیر حوزه رابط تشکیلاتی حوزه و مسئول کلیه فعالیت‌های حزبی حوزه است. دبیر حوزه می‌تواند در صورت لزوم با جلب موافقت اکثریت افراد حوزه، کسانی را برای کمک خود (انشاء صورت جلسات، جمع‌آوری حق عضویت و غیره) انتخاب نماید .

۴۳. انتخاب دبیر حوزه هر سال دوباره در فروردین و مهر بعمل می‌آید - بعلاوه هر وقت نصف بعلاوه یک افراد حوزه درخواست کنند انتخاب دبیر تجدید می‌شود .

۴۴. در صورتی که ارگان‌های بالاتر از حوزه از طرف کار و فعالیت دبیر حوزه ناراضی باشند می‌توانند دستور تجدید انتخاب دهند .

۴۵. حوزه باید در فعالیت‌های حزبی شرکت کند و یک واحد زنده و فعال حزبی را تشکیل دهند .

۴۶. حوزه باید پیوسته مسائل سیاسی و حزبی را مورد مطالعه و بحث قرار داده و در این زمینه پیشنهادهای مفید به ارگان‌های بالاتر ارجاع می‌گردد حداکثر فعالیت را ابراز دارند .

۴۷. تشکیلات محلی می‌تواند در هر حال غیر از دبیرحوزه کسانی را بعنوان گوینده برای کمک تشکیلاتی و تعلیماتی به حوزه معرفی کند .

۴۸. دبیرحوزه موظف است گزارش کارهای حوزه را مرتباً به ارگان‌های مربوط تسلیم کند .

۲- سازمان بخش

۴۹. سازمان بخش از چندین حوزه حزبی در یک کارخانه، یک بنگاه، یک موسسه یا یک دهکده بوجود می‌آیند .

۵۵. سازمان بخش بوسیله یک کمیته بخش مرکب از سه نفر تشکیل می‌گردد ، مسئولیت‌های این افراد عبارت است از :
- ۱- دبیر مسئول کمیته بخش و مسئول تشکیلات
 - ۲- مسئول تعلیمات و تبلیغات
 - ۳- مسئول مالی
۵۱. انتخابات کمیته بخش در جلسه عمومی بخش و با درکنفرانس بخش هر سال یکبار صورت می‌گیرد .
۵۲. در صورتی که عده افراد یک بخش به اندازه‌ای باشد که تشکیل جلسه عمومی از آنان ممکن نشود کنفرانس بخش از نمایندگان حوزه‌ها تشکیل می‌گردد . در صورتی که تعداد افراد حزبی یک بخش از صد نفر تجاوز کند باید کنفرانس تشکیل گردد ، نسبت عده نمایندگان کنفرانس به تعداد افراد حزبی در شرایط مختلف توسط کمیته محلی تعیین می‌گردد .
۵۳. در صورتی که یک یا چند تن افراد کمیته بخش بعللی نتوانند مسئولیت خود را ادامه دهند از بین افرادی که در کنفرانس رای داشته‌اند به ترتیب اکثریت آراء و موافقت ارگان‌های بالاتر جانشین آنان معین می‌گردد .
۵۴. افرادی که به عضویت کمیته بخش انتخاب می‌شوند باید لااقل یکسال و نیم سابقه حزبی داشته‌باشند .

۳- سازمان محلی

۵۵. از مجموعه چندین سازمان بخش یک سازمان محلی بوجود می‌آید .
۵۶. سازمان محلی متعلق به یک شهر کوچک یا یک بلوک و یا قسمتی از شهرهای بزرگ است .
۵۷. سازمان محلی بوسیله یک کمیته پنج‌نفری مرکب از دبیرمسئول و مسئول تشکیلات ، مسئول تعلیمات و تبلیغات ، مسئول مالی ، مسئول بازرسی و مسئول سازمان جوانان اداره می‌شوند .
۵۸. انتخابات کمیته محلی در کنفرانس محلی هر سال یکبار صورت می‌گیرد .
۵۹. کنفرانس محلی از نمایندگان کلیه حوزه‌های تابعه تشکیل می‌شود .
۶۰. نسبت عده نمایندگان کنفرانس به تعداد افراد حزبی در هر حال توسط کمیته محلی تعیین می‌گردد .
۶۱. اعضای کمیته محلی باید لااقل دو سال سابقه حزبی داشته‌باشند .
۶۲. در کنفرانس محلی که قبل از کنگره تشکیل می‌شود نمایندگان کنگره سازمان محلی انتخاب می‌شوند .
۶۳. سازمان‌های محلی که تابع سازمان‌های ولایتی یا ایالتی هستند در کنفرانس محلی نمایندگانی برای تشکیل کنفرانس ولایتی یا ایالتی انتخاب می‌نمایند ، عده این نمایندگان از طرف ارگان بالاتر تعیین می‌گردد .

۶۴. در صورتی که یک یا چند تن از افراد کمیته محلی بعلمی نتوانند مسئولیت خود را ادامه دهند، از بین افرادی که در کنفرانس رای داشته باشند به ترتیب اکثریت آراء و با موافقت ارگان بالاتر جانشین آنان انتخاب می‌گردد.

۴ - سازمان ولایتی و ایالتی

۶۵. از مجموعه چندین سازمان محلی یک سازمان ولایتی یا ایالتی بوجود می‌آید.

۶۶. سازمان ولایتی و یا ایالتی بوسیله یک کمیته از هفت تا پانزده نفر رهبری می‌شود.

۶۷. کمیته ولایتی یا ایالتی یک هیئت اجرائیه هفت نفری از بین خود انتخاب می‌کنند هیئت اجرائیه تشکیل می‌گردد از دبیر مسئول - مسئول تشکیلات - مسئول تعلیمات و تبلیغات - مسئول مالی - مسئول دهقانی - مسئول سازمان جوانان - مسئول فعالیت‌های خارج از حزب.

۶۸. کمیته ولایتی و ایالتی در کنفرانس ولایتی و ایالتی که از نمایندگان کنفرانس‌های محلی تابعه تشکیل می‌گردد انتخاب می‌شود.

۶۹. کنفرانس ولایتی و ایالتی هر دو سال یکبار تشکیل می‌گردد.

۷۰. افرادی که به تصویب کمیته ولایتی یا ایالتی انتخاب می‌شوند باید لااقل سه سال سابقه عضویت در حزب داشته باشند.

۷۱. در صورتی که یک یا چند تن از افراد کمیته ولایتی یا ایالتی بعلمی نتوانند مسئولیت خود را ادامه دهند - از بین افرادی که در کنفرانس مربوط رای داشته باشند به ترتیب اکثریت و با موافقت کمیته مرکزی جانشین آنان انتخاب می‌شوند.

۷۲. جلسه عمومی (پلنوم) کمیته ولایتی یا ایالتی هر چهار ماه یکبار تشکیل می‌گردد نمایندگان کمیته مرکزی در این پلنوم شرکت می‌کنند. در پلنوم دبیر کمیته ولایتی یا ایالتی گزارش فعالیت چهارماهه هیئت اجرائیه را می‌دهند و نقشه‌های کار آینده را برای تصویب به پلنوم پیشنهاد می‌کنند. نماینده کمیته مرکزی پلنوم را در جریان اوضاع سیاسی عمومی می‌گذارند.

تبصره ۱: در صورتی که ارگان بالاتر حزبی از طرف ارگان پایین‌تر از خود ناراضی باشد و تذکرات او کار را اصلاح ننماید حق خواهد داشت ارگان پایین‌تر را منحل و فوراً دستور انتخابات مجدد آن ارگان را بدهند و انتخابات باید حداکثر در عرض یک‌ماه از تاریخ انحلال صورت گیرد. ارگان بالاتر می‌تواند بطور موقت عده‌ای را برای اداره جریان کارها تعیین کند، این عده تا انتخاب مجدد جانشین ارگان منحل‌شده دارای اختیارات آن ارگان می‌باشند.

تبصره ۲: هر یک از ارگان‌های انتخابی می‌توانند در صورت لزوم با موافقت ارگان بالاتر با اکثریت دوسوم آراء کسانی را بعنوان خود بپذیرند.

تبصره ۳: کمیته مرکزی حزب حق دارد در موارد لازم کسانی را برای حق عضویت در کلیه ارگان‌های انتخابی سازمان‌های حزبی تعیین و معرفی نمایند.

سازمان کشوری

(کنگره حزب - کنفرانس کشوری - کمیته مرکزی)

الف - کنگره حزب

۷۳. کنگره حزب عالیترین مقام رهبری حزب است. کنگره نماینده واقعی سازمان کشوری یعنی تمام حزب. کنگره حزبی هر دو سال یکبار تشکیل می‌گردد ولی در فاصله بین دو کنگره ممکن است در صورت لزوم کنگره فوق‌العاده تشکیل گردد.

۷۴. نمایندگان کنگره در کنفرانس‌های محلی انتخاب می‌شوند. نسبت عده نمایندگان کنگره به تعداد افراد حزب، با در نظر گرفتن شرایط از طرف کمیته مرکزی تعیین می‌گردد ولی در هر حال برای تمام سازمان‌ها به یک نسبت خواهد بود.

تبصره: افرادی که به نمایندگی کنگره انتخاب می‌شوند باید لااقل دارای دو سال سابقه عضویت حزبی باشند.

۷۵. کنگره فوق‌العاده در موارد زیر تشکیل می‌گردد.

الف: در صورتی که کمیته مرکزی تشکیل آن را صلاح بداند.

ب: در صورتی که بیش از یک دوم افراد حزبی مطابق آخرین آمار حزب تقاضای تشکیل آن را بنمایند.

۷۶. نمایندگان کنگره فوق‌العاده برای نقاطیکه در فاصله بین کنگره طبیعی و کنگره فوق‌العاده انتخاب مجدد بعمل نیامده است همان نمایندگان کنگره قبل می‌باشند.

۷۷. در صورتی که بیش از یک دوم افراد حزب تشکیل کنگره فوق‌العاده را تقاضا کنند کمیته مرکزی موظف است آن را در مدت دو ماه از تاریخ وصول تقاضا کند.

۷۸. وظایف کنگره عبارت است از:

۱. شنیدن گزارش فعالیت کمیته مرکزی سابق و رسیدگی دقیق و بحث و بالنتیجه اظهارنظر صریح و روشن نسبت به گزارش.

۲. تجدید نظر و یا تأیید برنامه و اساسنامه حزب.

۳. تعیین خط و مشی آینده حزب در کلیه شئون فعالیت حزبی بوسیله قطعنامه‌های مربوطه.

۴. انتخاب افراد کمیته مرکزی و افراد مشاور کمیته مرکزی.

ب - کنفرانس کشوری

۷۹. در فاصله بین دو کنگره هر سال اقلاً یکبار کنفرانس کشوری تشکیل می‌گردد .

۸۰. کنفرانس کشوری از اعضاء ثابت و مشاور کمیته مرکزی و نمایندگان کمیته‌های ایالتی و ولایتی حزب تشکیل می‌گردد .

۸۱. کنفرانس کشوری جلسه مشورتی است و برای بحث در اطراف مسائل مهم تشکیل می‌گردد .

۸۲. موعد و نسبت اعضاء کنفرانس کشوری بوسیله کمیته مرکزی مطابق نظامنامه تعیین می‌شود .

۸۳. علاوه بر موعد مقرر در ماده ۷۹ کمیته مرکزی می‌تواند هر موقع که لازم بداند کنفرانس کشوری را دعوت نماید .

ج - کمیته مرکزی

۸۴. عالی‌ترین مقام رهبری حزب پس از کنگره کمیته مرکزی است که در کنگره با رای مخفی انتخاب می‌شوند .

۸۵. کمیته مرکزی در فاصله دو کنگره سازمان حزبی را اداره می‌کند و در تمام موارد و کلیه مراحل نماینده حزب بشمار می‌رود .

د - افراد ثابت و اعضاء مشاور

۸۶. تعیین افراد ثابت کمیته مرکزی یا کنگره است .

۸۷. در کنگره عده‌ای هم بعنوان اعضاء مشاور کمیته مرکزی انتخاب می‌شوند .

۸۸. کسانی که عضویت کمیته مرکزی و یا بعنوان عضو مشاور آن کمیته انتخاب می‌شوند باید حداقل ۴ سال سابقه عضویت در حزب داشته باشند .

۸۹. در صورتی که بعللی یک یا چند نفر از افراد کمیته مرکزی نتوانند به فعالیت خود ادامه دهند کمیته مرکزی با اکثریت دو سوم آراء می‌تواند از بین اعضاء مشاور کمیته مرکزی کسانی را بجای آنان انتخاب کند .

۹۰. کمیته مرکزی در اولین جلسه خود بلافاصله پس از کنگره ارگان‌های اجرایی خود را به ترتیب زیر انتخاب می‌نماید :

الف: هیئت اجرایی (کمیته مرکزی یازده نفر را از بین خود بعنوان هیئت اجرایی انتخاب می‌کند هیئت اجراییه کمیته مرکزی را در فاصله بین دو پلنوم آن کمیته معده دارد .

ب: هیئت سیاسی (بمنظور بازرسی در طرز فعالیت ارگان‌های هیئت اجراییه و سازمان‌های حزبی هیئت بازرسی مرکب از پنج نفر اعضاء کمیته مرکزی از طرف این کمیته انتخاب می‌شوند ، اعضاء هیئت اجراییه نمی‌توانند عضو هیئت بازرسی

باشند. این هیئت تمام ارگان‌های حزبی را برطبق آئین‌نامه مصوبه کمیته مرکزی بازرسی کرده و نواقص و معایب کار را به هیئت اجرائیه و کمیته مرکزی گزارش می‌دهد.

ج: دبیر کل حزب (کمیته مرکزی از بین افراد هیئت اجرائیه یک نفر را بعنوان دبیر کل حزب انتخاب می‌کند. دبیرکل نقطه مشترک تمام ارگان‌ها می‌باشد. دبیر کل حزب دبیرخانه، حزب را اداره می‌کند و مسئول ایجاد هماهنگی بین فعالیت هیئت سیاسی و تشکیلاتی است.

۹۱. انتخاب هیئت اجرائیه، هیئت بازرسی و دبیرکل هر سال تجدید می‌شود و بدیهی است کمیته مرکزی پیش از انقضاء مدت یکسال نیز حق دارد در انتخابات فوق تجدیدنظر بعمل آورد.

هـ- هیئت اجرائیه

۹۲. هیئت اجرائیه از بین خود مسئولین شعبه‌های حزبی را بشرح زیر انتخاب می‌کند:

الف: قسمت سیاسی مرکب از شعب چهارگانه روزنامه ارگان، فعالیت‌های خارج از حزب و اطلاعات، اتحادیه‌های صنفی، دولت و مجلس

ب: قسمت تشکیلات مرکب از شعب ششگانه تشکیلات - تبلیغات - تعلیمات و کادر مالی - جوانان - دهقانان.

۹۳. مسئولین شعبه‌های قسمت سیاسی - هیئت سیاسی حزب و مسئولین شعبه‌های قسمت تشکیلاتی، هیئت تشکیلاتی را تشکیل می‌دهد.

۹۴. هر یک از این دو هیئت در اولین جلسه خود یکی از اعضای خود را بعنوان دبیر هیئت انتخاب می‌کند.

۹۵. وظیفه این دبیران ایجاد هماهنگی در فعالیت‌های شعبه‌های مختلف آن می‌باشند.

۹۶. مسئولین شعبه‌های مختلف در مقابل هیئت اجرائیه مستقیماً مسئول شناخته می‌شود.

۹۷. انتخاب دبیر هیئت سیاسی و دبیر هیئت تشکیلاتی هر شش ماه یکبار تجدید می‌شود.

۹۸. هیئت سیاسی و تشکیلاتی در هر موقع حق دارند در انتخاب دبیر تجدیدنظر بعمل آورند.

۹۹. هر یک از شعب ده‌گانه اجرائیه برای پیشرفت کار خود به دوائر مختلف تقسیم می‌شود.

۱۰۰. هر شعبه دارای اساسنامه اختصاصی می‌باشد که باید از طرف هیئت اجرائیه تهیه و در دومین علوم کمیته مرکزی به تصویب برسد.

د. پلنوم و کمیته مرکزی

۱۰۱. هر سه ماه یکبار جلسه عمومی کلیه افراد کمیته مرکزی تشکیل خواهد شد.

اعضاء مشاور کمیته مرکزی بدون حق رای در مذاکرات پلنوم شرکت می کنند. ۱۰۲. در پلنوم کمیته مرکزی گزارش عمومی فعالیت ۳ ماهه حزب بوسیله دبیر کل حزب داده می شود و پیشنهادهای و نقشه های کار آینده برای تصویب به کمیته مرکزی تسلیم می گردد.

۱۰۳. مذاکرات و تصمیمات پلنوم در صورت جلسه دقیق تنظیم می شود.

۱۰۴. پلنوم کمیته مرکزی در انتخاب هیئت اجرائیه بازرسی و دبیرکل حق تجدیدنظر دارد.

۱۰۵. کمیته مرکزی پس از هر جلسه پلنوم خود نشریه رسمی منتشر خواهد ساخت و در این نشریه مسائل عمومی حزب را مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار خواهد داد.

تصره: پلنوم کمیته مرکزی می تواند در صورت لزوم کسانی را با پیشنهاد هیئت اجرائیه و با اکثریت ۲ سوم آراء به عضویت خود انتخاب نماید.

فصل هفتم

سازمان های وابسته حزب ، جوانان ، دهقانان

۱- سازمان جوانان

کلیه مبارزان جوانی که سن آنها کمتر از بیست و سه سال و بیشتر از دوازده سال باشد در سازمان جوانان توده ایران متشکل می شوند. افرادی که سنشان از بیست تجاوز کند ممکن است بعضویت حزب پذیرفته شوند ولی تا بیست و سه سالگی محل فعالیت آنها در سازمان جوانان است.

۱۰۶. اعضاء سازمان جوانان از تاریخ ورود به حزب در صورتی که مسئولیتی در سازمان نداشته باشند از عضویت سازمان جوانان خارج می شوند.

۱۰۷. سازمان جوانان توده ایران تحت رهبری سیاسی حزب توده ایران قرار دارد. کمیته مرکزی سازمان جوانان که بعد از کنگره سازمان عالیترین ارگان رهبری سازمان می باشد تابع کمیته مرکزی حزب است. فعالیتهای کمیته محلی سازمان جوانان توسط مسئولین و رابطین حزبی کنترل و هدایت می شود.

۱۰۸. سازمان جوانان از حزب توده ایران در کلیه مبارزات اجتماعی و سیاسی آن تبعیت می نمایند.

۱۰۹. سازمان جوانان وظیفه دارد اصول و راه حزب توده ایران را به توده های جوان ملت ایران نشان دهد.

۱۱۵. سازمان جوانان مکتبی است که در آن افراد جوان برای عضویت حزب تربیت و آماده می‌گردند.

۲- سازمان دهقانان

۱۱۱. بمنظور متشکل ساختن توده وسیع دهقانی در جنب حزب توده، ایران و تحت رهبری مستقیم آن، سازمان دهقانان توده، ایران بوجود می‌آید.
۱۱۲. سازمان دهقانان دارای شورای مرکزی است - این شورا مستقیماً تحت نظر کمیته مرکزی حزب فعالیت می‌نمایند.
۱۱۳. اساسنامه سازمان دهقانان توده ایران بوسیله کمیته مرکزی تهیه و به موقع اجرا گذاشته خواهد شد.

فراکسیون‌های حزبی در سازمان‌های غیرحزبی

۱۱۴. در مجلس، دولت و اتحادیه‌ها، سازمان‌های فرهنگی و صنفی، شرکت‌های تعاونی (کوئوپراتیوها) و غیره که افراد حزبی وجود داشته باشند فراکسیون‌های حزبی تشکیل می‌گردد. برای هر فراکسیون یک نفر مسئول از طرف ارگان مربوطه حزبی تعیین می‌گردد.
۱۱۵. فراکسیون‌های حزبی در کلیه مسائل موظفانند تابع نظریات و دستورهای ارگان‌های رهبری حزب باشند.

فصل نهم

حق عضویت

۱۱۶. هزینه حزب از محل وصول حق عضویت و درآمد موسسات انتفاعی حزب تامین می‌شود.
۱۱۷. شعبه مالی موظف است که آئین‌نامه حق عضویت را با تصویب کمیته مرکزی تنظیم کند.